

K HLUBOKÉMU OBCHVATU NEPŘÍTELE

Snaha bojujících stran působit různými silami i prostředky současně do celé hloubky sestavy protistojících uskupení byla vždy charakteristickým prvkem a jedním z nejdůležitějších principů ozbrojeného zápasu. Tato snaha byla diktována hledáním nejrychlejších a rozhodných způsobů ničení nepřítele s cílem splnit stanovené úkoly boje i operace v nejkratší době.

Pro současnou etapu rozvoje vojenství jsou typické značné kvalitativní změny, k nimž došlo ve všech druzích ozbrojených sil, druzích vojsk i speciálních vojsk. Zdokonalují se současné zbraně a vznikají principiálně nové prostředky ozbrojeného zápasu. Hromadné zavádění nových zbraňových systémů, nejnovějších typů výzbroje a bojové techniky zákonitě ovlivňuje zásady vedení bojové činnosti, způsoby přípravy i vedení operací.

Možnosti nové techniky a těchto zbraňových systémů umožňují jiným způsobem než dosud řešit působení na nepřítele, připravovat a vést útočné operace. Protože vlivem vědeckotechnického pokroku ve vojenství se zvyšuje dynamika vedení bojové činnosti, zvětšuje se tedy možnost současného působení na nepřítele různými prostředky, mohou vzniknout neobvyklé bojové situace a také změny v morálně psychologickém stavu jednotek i vojáků. To vše bude vyžadovat od velitelů i štábů dialekticky, pružně a zároveň dynamicky myslet, dovedně hodnotit situaci, přijímat správná opatření a rozhodnutí, ale také promýšlet i hledat nové způsoby ničení nepřítele.

Cvičení uskutečněná v posledních letech přinesla řadu zkušeností a poznatků, které si zasluhují naši pozornost, využití v další přípravě velitelů a štábů, ale i rozpracování nových zásad vedení a rozvíjení útočné operace.

V soudobých podmínkách nabývají na novém obsahu pojmy obchvat a obejítí nepřítele. Manévr svazky, útvary a jednotkami v soudobé operaci má za cíl vytvořit co nejvýhodnější uskupení vlastních vojsk, umožnit rychlý postup do hloubky, obchvat nebo obejítí nepřítele, včetně ze vzduchu, k vedení rozhodných a nenadálých úderů do jeho boků a týlu z různých směrů, jakož i k vyvedení vlastních vojsk zpod úderů.

Sučasně armády svou výzbrojí a technickou vybaveností mají možnost (s využitím charakteru soudobých operací vedených převážně na směrech) častěji než dříve vytvářet a využívat mezery v obraně nebo v sestavě nepřítele k rychlému pronikání do její hloubky a vedení překvapivých úderů do boků a týlu. Tomu napomáhají i nové prvky operační sestavy svazů — operační manévrovací skupiny určené k vedení bojové činnosti v týlu nepřítele. Navíc — množství a vysoké technické parametry letectva a vrtulníků umožňují překvapivě a efektivně kombinovat obchvat (obejítí) po zemi s obchvatem ze vzduchu hromadným vysazením vzdušných výsadků různého druhu do nejcitlivějších míst (prostorů) nepřátelské sestavy. Zvládnutí přípravy a uskutečňování obchvatu nepřítele kombinovaným způsobem po zemi a ze vzduchu v širokém měřítku a prakticky ve všech rozhodujících obdobích útočné operace klade vysoké nároky na velitele i štáby (zvláště z hlediska nepřetržité podpory a zabezpečení vojsk a sil, které uskutečňují manévr) a na důslednou součinnost mezi nimi i vojsky, jež útočí čelně, s palbami a údery ze vzduchu i s činností výsadků.

Problematika hromadného použití vzdušných výsadků v nejdůležitějších obdobích útočné operace, v omezeném časovém úseku, podle jednotného zámyslu a plánu bude náročná, ale její provedení přinese daleko větší efekt, než tomu bylo dosud při tzv. klasickém způsobu vedení operace. Použití takových sil, jako jsou vzdušné výsadky, výsadkové úderné jednotky, útvary a svazky, které využívají možností rozsáhlé vzdušné přepravy do týlu nepřítele, znamená, že bojová činnost bude probíhat nejen bezprostředně na čáře dotyku, ale v poměrně značné hloubce, kdy může docházet k tříštění sil nepřítele vytvářením mnoha ohnisek v taktické i operační hloubce.

Při přechodu do útočné operace bude mít velký význam účinný průzkum, předstížení nepřítele v rozvinutí vlastních vojsk na výhodných čarách, vedení mohutných jaderných a palebných úderů i úderů vojsky do boků a týlu nepřítele, úderů ze vzduchu spolu s efektivní činností vojsk protivzdušné obrany s cílem zabránit nepříteli v působení ze vzduchu, vedení boje s přicházejícími zálohami z hloubky a v neposlední řadě i zabezpečení pevného a nepřetržitěho velení vojskům.

Ve všech případech zahájení útočné operace musí být přechod do útoku pro nepřítele překvapením, a proto je nutné kromě jiných opatření používat i neočekávaných způsobů činnosti našich vojsk.

A právě způsob rychlého postupu vlastních vojsk do hloubky sestavy nepřítele, obchvat nebo obejítí nepřítele (včetně ze vzduchu) s rozhodnými a nenadálými údery do boků a týlu nepřítele z různých směrů nám může umožnit rozhodnou činností ve stanovených lhůtách splnit úkoly v operaci a dosáhnout určeného cíle.

Obchvat a obejítí nepřítele současně po zemi i ze vzduchu bude mít uplatnění v rozhodujících obdobích útočné operace, při plnění základních operačních úkolů.

První frontové a armádní útočné operace budou zpravidla zahajovány hromadným úderem raketového vojska i letectva a palbami dělostřelectva, především na nejdůležitější prvořadě objekty nepřítele, rozhodnou činností úderných uskupení vojsk na vybraných směrech, při současném použití operačně taktických a taktických výsadků, výsadkových úderných útvarů i jednotek a zasažení do sražení operačních manévrovacích skupin.

Vojska v závislosti na situaci a stanovených úkolech v první operaci mohou **přejít do útoku s momentem rozvinování svých uskupení v přihraničních prostorech**. Úspěšná činnost vojsk bude záviset nejen na úderech raketového vojska, dělostřelectva a letectva, ale i na dovedném využití činnosti vysazení vzdušných výsadků nebo úderných výsadkových útvarů a jednotek vysazených s úkolem ovládnutí pohraničních přechodů a umožnění tak vlastním vojskům překročení státní hranice a rychlé přenesení bojové činnosti na území nepřítele.

Zvlášť výhodná bude tato činnost **při přechodu do útočné operace z míst stálé dislokace nebo z prostorů soustředění po bojovém poplachu** pro pohraniční svazky.

V podmínkách, kdy nepřítel přešel do obrany předem, bude útok našich vojsk často zahajován **průlomem jeho obrany**.

Při použití pouze konvenčních zbraní je třeba k průlomu obrany nepřítele soustředění sil a prostředků na úsecích průlomu a vytvoření takových hustot, které zabezpečí spolehlivé palebné ničení nepřítele a vedení útoku ve vysokém tempu, postupné ničení nepřátelského uskupení do hloubky i podél fronty a těsnou součinnost vojsk i rychlé využití výsledků palebného ničení nepřítele.

V tomto případě bude základní způsob průlomu spočívat ve spolehlivém palebném ničení nepřítele spojeném s vedením čelních úderů na několika směrech s rozdělením uskupení nepřítele a jeho zničením po částech v součinnosti se vzdušnými výsadky a rozvíjením útoku do hloubky a boků. Protože průlom obrany spočívá v rozvrácení nepřátelské obrany údery všech druhů zbraní a v rozhodné zteči tankových a motostřeleckých útvarů a jednotek na úzkých úsecích, ve vytvoření trhlin v obraně a v jejich dalším rozšiřování do stran a do hloubky, bude zde nutné uvažovat právě o využití činnosti vzdušných výsadků (zejména výsadkových úderných jednotek), které svojí aktivní účastí a ničením vojsk nepřítele z týlu pomohou vojskům útočícím čelně při průlomu obranného pásma a rychlém proniknutí do hloubky obrany a jejím rozvrácení v kratším čase a s menšími ztrátami, než tomu bylo dosud. Pomoc čelně útočícím vojskům závisí na síle úderného výsadku i na způsobu jeho činnosti. Např. armádní výsadkový úderný prapor (s ohledem na jeho bojové možnosti) je schopen ovládnout a zničit (vyřadit) jeden až dva objekty bráněné silou do jedné roty nepřítele. Výsadkový úderný pluk může ovládnout nebo zničit dva až tři podobné objekty. Při činnosti v úloze taktického vzdušného výsadku může tento pluk vést útok z týlu na nepřítele v obraně v pásmu širokém do 5 km. To odpovídá šířce úseku průlomu naší divize a obchvatem ze vzduchu i působením na nepřítele prakticky čelně a z týlu jsou vytvářeny možnosti (i při použití pouze konvenčních zbraní) k rychlému proniknutí čelně útočících vojsk do hloubky obrany nepřítele a jeho zničení po částech.

Při neomezeném použití jaderných zbraní je možné nepřítele způsobit rozhodnou porážku, vytvořit trhliny v jeho obraně do celé hloubky a současně za-

jistit výhodné podmínky našim vojskům k vedení rozhodných úderů do hloubky a do boků nepřítele. I v těchto případech bude patřit důležitá úloha vzdušným výsádkám. Jejich použití bezprostředně po úderech raketového vojska i letectva a po jaderných úderech s úkolem zabránit přehrazení vytvořených trhlin v obraně nepřítele dává možnost k dokončení zničení nepřítele v krátké době a proniknutí vlastních vojsk do jeho operační hloubky.

Jak při použití jaderných zbraní, tak i pouze konvenčních, bude vždy platit zásada, že úspěšně zahájený průlom je třeba rozvíjet do hloubky a současně i do stran.

Svazky prvního sledu s využitím výsledků jaderného a palebného ničení, činnosti taktických vzdušných výsádek a zasazením svých druhých sledů bez zastávky rozvíjejí úspěch do hloubky s cílem ovládnout palebné postavení dělostřelectva a taktických jaderných prostředků a z chodu se zmocnit obranných postavení nepřítele v hloubce. Výsádkové jednotky spolu s údery letectva, raketového vojska a dělostřelectva v součinnosti s vojsky útočícími čelně i vojsky, která mohou vést úder do boku, tzn. obchvatem současně po zemi i ze vzduchu, mohou zabezpečit splnění úkolů v krátkém čase a efektivně i v tak obtížné a složité etapě útočné operace, jakou je průlom.

Činnost však musí být pečlivě zplánovaná, velitel frontu (armády) je povinen koordinovat akce uskupení na úsecích průlomu vojsk, která uskutečňují obchvat (obejití), druhých sledů zasazovaných do sražení, vzdušných výsádek a zabezpečovat jejich podporu údery frontového a vojskového letectva, údery raketového vojska a palbou dělostřelectva.

V průběhu útočné operace může být úspěšně použit obchvat (obejití) nepřítele současně po zemi i ze vzduchu i **při překonávání mezilehlých obranných pásem a postavení**. Použití soudobých zbraňových systémů, vybavení vojsk, výsádek, letectva nám tyto možnosti poskytuje.

Zkušenosti ze cvičení Štit-84 potvrzují, že hromadné použití vzdušných výsádek a výsádkových úderných útvarů a jednotek ve frontové (armádní) útočné operaci, bezprostředně po úderech raketového vojska a letectva, v těsné součinnosti s vojsky prvního sledu a operačními manévrovacími skupinami, umožňuje účinně působit na nejdůležitější uskupení vojsk (sil) nepřítele a na jeho objekty současně po zemi i ze vzduchu do celé hloubky jeho sestavy. Tím jsou vytvářeny podmínky pro dosažení cílů operace ve stanovených lhůtách.

Proto je k rozvíjení útočné operace nezbytné rozšíření aktivní a rozhodné činnosti vojsk, zvětšení hloubky a stupně palebného ničení, narůstání síly úderu, zvýšení tempa útoku, uskutečnění manévru vojsky ke zničení uskupení nepřítele, tj. trvale, současně všemi prostředky působit na nepřítele po zemi, ze vzduchu, čelně i z týlu.

V průběhu útočné operace může dojít k tomu, že **největšího úspěchu bude dosaženo** ne na směru hlavního úderu, ale **na vedlejším směru**. Proto musí být velitel frontu (armády) připraven pohotově přenést úsilí na nový perspektivní směr, jestliže to přispěje k účinnějšímu a rychlejšímu splnění úkolů a v konečném výsledku i cílů útočné operace. Manévr silami a prostředky k **narůstání úsilí vojsk na novém směru** zabezpečujeme soustředěním úderů raketového vojska, letectva, paleb dělostřelectva, zasazením do sražení druhých sledů, operačních manévrovacích skupin i záloh, vysazením výsádek a rovněž přesku-

pením vojsk z jedné směru na druhé. Hluboký obchvat (nebo obejití) nepřítele v této situaci bude zvlášť typický, neboť umožní působit na něho všemi prostředky, na jeho slabá místa a mnohdy vyjít hlavnímu uskupení nepřítele do boku a týlu.

Moment narůstání úsilí vojsk na novém směru s cílem zabezpečit vysoké tempo útoku, zničit nepřítele v krátkých lhůtách s vyjitím vojsk do hloubky jeho sestavy a vedením úderů do boku (týlu) je nutné stanovit na základě včasného a hodnověrného získání zpráv o nepříteři a všestranného hlubokého zhodnocení vzniklé situace. Je třeba si uvědomit, že na místě nesmí být váhání ani spěch, aby nebyly hlavní síly našich vojsk zavázány do vleklé bojové činnosti s jednotlivými nepřátelskými uskupeními. Velitel fronty (armády) musí být veden snahou ničit nepřítele po částech a nedat mu možnost dosáhnout operační odolnosti jeho celkového uskupení. Dovedné využití činnosti operačních manévrovacích skupin, vzdušných výsadek i výsadekových úderních útvarů a jednotek k rychlému rozdělení uskupení nepřítele na části a v součinnosti s vojsky, která útočí čelně a zabránění nepříteři spojit se se zálohami, umožní jeho zničení v krátkých časových lhůtách.

Jedním ze složitých druhů útočné činnosti je **střetné srazení**, které v průběhu útočné operace může být častým jevem. V závislosti na složení uskupení nepřítele může ke střetným srazením docházet v průběhu útočné operace na jednom nebo několika směrech a v různé hloubce. K dosažení úspěchu je zapotřebí předejít nepříteři ve vedení palebných úderů, v rozvinování vojsk, uskutečnění překvapivých úderů do boků a týlu nepřátelských uskupení, ovládnutí výhodných čar a prostorů, rychlém rozvinutí vojska PVO k odražení vzdušného nepřítele, ve vytvoření ženijních zátarasů na směrech útoku nepřítele. To vše za předpokladu pevného a nepřetržitého velení vojskům a dezorganizace velení vojskům nepřítele.

Nejvýhodnějším způsobem zničení nepřítele ve střetném srazení je vedení hromadných úderů letectva, dalekonosného dělostřelectva, raketového vojska spolu s údery vojsk do boků a týlu hlavního uskupení nepřítele a se současnými údery částí sil čelně. Tento způsob zničení nepřítele je výhodný zejména za podmínek, kdy se mu nepodařilo úplně rozvinout své síly. V průběhu operace taková situace může nastat v případě **nepřátelského protiúderu**.

Hluboký obchvat nebo obejití nepřítele za těchto podmínek bude vyžadovat uskutečnění předstihujícího úderu letectva i raketového vojska na prostředky jaderného napadení, letectvo nepřítele a na jeho hlavní uskupení, zvláště ta, která jsou přisunována, případně na rozvíjející se obrněné a tankové svazky. Výsledkem těchto úderů by mělo být znemožnění (zpomalení) přesunů nepřátelských vojsk, dezorganizace velení a vytvoření výhodných podmínek pro střetné srazení a odražení protiúderu nepřítele svazky prvního sledu. Důležitou úlohu v hlubokém obchvatu (obejití) budou mít operační manévrovací skupiny a výsady. OMS je výhodné použít na těch směrech, které jim umožní proniknutí do sestavy nepřítele, ničení přicházejících záloh, znemožnění nepříteři uskutečnit manévr vojsky, narušit jeho velení a zásobování. Vzdušný výsadek nebo i výsadekové úderní útvary a jednotky mohou plnit důležitou úlohu, budou-li použity dovedně a včas s cílem zdržet přisunovaná uskupení a znemožnit jim manévr ovládnutím výhodných čar, komunikačních uzlů, soutěsek a tak napomoc našim vojskům při ničení přisunovaného (rozvíjejícího se)

uskupení nepřítele, a to vedením úderů do jeho boků nebo týlu, úderů na prostředky jaderného napadení a na místa velení. Výsadkové úderné útvary a jednotky kromě toho mohou vést útočnou činnost na části protitúderného uskupení, které je přisunováno (rozvínováno) k vedení protitúderu (zejména na před-sunuté odřady, dělostřelectvo a tanky nepřítele). Tyto úkoly musí být sladěny co do místa a času za účasti bitevního a vojskového letectva i s činností čelně útočících (nebo bránících se) vojsk i těch, která vedou úder do boku, a s činností operačních manévrovacích skupin.

V průběhu útočné operace budou vojska **překonávat značný počet vodních překážek** (řek, přehrad, jezer, kanálů). Podaří-li se na nich nepříteli organizovat pevnou obranu, budou s tím souviset vážné těžkosti. Požadavek nesnížit v průběhu útočné operace tempo útoku vyžaduje jejich překonání z chodu. To je možné za předpokladu včasného zplánování i všestranné přípravy přechodu vodní překážky ještě před příchodem vojsk k řece a s předstihem vedeného průzkumu (vodní překážky i bránícího se nepřítele na ní). Úspěch je dále podmíněn podrobným zplánováním a spolehlivým jaderným a palebným ničením nepřítele, rozhodnou činností předsunutých odřadů, operačních manévrovacích skupin, výsadkových úderných útvarů a jednotek a vzdušných výsadků při překonání této překážky. K tomu přistupují ještě takové faktory, jako úspěšné překonání zátarasů na přístupech, na březích i ve vodě, uskutečnění rozsáhlého manévru silami a prostředky v průběhu překonávání vodní překážky a nakonec i rychlé ovládnutí výhodného předmostí a pokračování v útoku (bez jakékoli přestávky) na protilehlém břehu.

Úspěch násilného přechodu vodní překážky bude do značné míry záviset i na dovedné organizaci průzkumu, ženiiného zabezpečení, na činnosti vzdušných výsadků a předsunutých odřadů a v řadě případů i na aktivní činnosti operačních manévrovacích skupin. Bude to spočívat zejména ve snaze předejít nepříteli v dosažení vodní překážky, zmocnění se mostů, přepravišť, hydrotechnických zařízení a výhodných úseků pro násilný přechod a předmostí, kde budou rozhodující úlohu plnit zesílené předsunuté odřady i vzdušné výsadky. Tyto odřady se musí vyhýbat vleklým bojům s nepřítelem na přístupech k řece, za podpory paleb dělostřelectva, úderů raketového vojska a letectva maximální rychlostí dosáhnout vodní překážky a v součinnosti s výsadkovými údernými útvary a jednotkami a vzdušnými výsadky se zmocnit přeprav a mostů nebo překonávat vodní překážku na organických a přidělených přepravních prostředcích, rozhodnou útočnou činností ničit nepřítele, obsadit předmostí na protilehlém břehu a zabezpečit přepravu hlavních sil. Je nutné dodržovat zásadu, že vzdušný výsadek (údernou výsadkovou jednotku) vysazujeme zpravidla na směr činnosti předsunutého odřadu.

Podaří-li se nepříteli obsadit vodní překážku a zaujmout závčas obranu, bude úloha výsadků (zejména výsadkových úderných útvarů a jednotek) velice významná.

I na vodní překážce lze realizovat hluboký obchvat včetně obchvatu ze vzduchu zvláště v podmínkách, kdy nepřítel včas obsadil protilehlý břeh (do přechodu našich vojsk k vodní překážce) a vybudoval obranu. Podobně jako při průlomu obranného pásma i zde zejména výsadkové úderné útvary a jednotky za podpory letectva mohou být vysazeny do nejcitlivějšího místa v obraně nepřítele na vodní překážce a v součinnosti s předsunutými odřady, případně

hlavními silami, mohou plnit úkoly spojené s vyvrácením části obrany nepřítele z týlu a tak napomoci úspěšnému překonání vodní překážky.

Stejná činnost výsadků může být plánována a uskutečněna i při odražení nebo zmaření protiúderu, který by mohl nepřítel vést v boji o udržení důležitých vodních překážek strategického (operačního) významu.

Bojová činnost při násilném přechodu této překážky nemusí být rozvíjena rovnoměrně. Na jedněch směrech může být úspěšná a na druhých, kde nepřítel bude klást organizovaný odpor, se může vyvíjet nepříznivě. Proto velitel frontu (armády) musí být připraven provést (v případě potřeby) manévr vojsky a přepravními prostředky, včetně využití výsadků k obchvatu (obejití) nepřítele na tom směru, kde je obrana slabší a kde se projevuje největší úspěch.

Nové prostředky ozbrojeného zápasu umožňují i novým způsobem zabezpečovat vedení soudobých operací. Zvláště možnosti manévru a působení na nepřítele do celé hloubky jeho sestavy různými silami a prostředky přinášejí i některé nové názory na způsoby vedení útočné operace. Jejich úspěch je nemyšlitelný bez důsledné organizace a nepřetržitého udržování součinnosti mezi svazy, svazky a útvary různých druhů ozbrojených sil, druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb.

Vysoké možnosti letectva, nové síly a prostředky výsadků, zvláště výsadkových úderných svazků, útvarů a jednotek dovolují plnit v soudobých útočných operacích nejrůznější taktické, operačně taktické a operační úkoly. Mnohouúčelové a hromadné použití vzdušných výsadků a výsadkových úderných útvarů a jednotek je umožněno právě zvýšením jejich bojových možností, ale i výsadků vyčleňovaných z útvarů pozemního vojska a schopností vojenského dopravního i vojskového letectva uskutečňovat vysazení vojsk za jakékoli situace a do různé hloubky. Rovněž i možnosti jejich spolehlivé podpory silami a prostředky armády a frontu.

Proto také roste význam současného působení na nepřítele po zemi a ze vzduchu při řešení prakticky všech operačních úkolů v útočné operaci. Ukázat některé nové názory na uvedenou činnost sledoval i tento článek, protože operační umění nepřipouští šablonovité řešení a je třeba hledat stále nové přístupy i způsoby ničení nepřítele. Uskutečnění hlubokého obchvatu nepřítele po zemi a ze vzduchu v útočné operaci může být jedním z nich.